

IN MEMORIAM

ВИКТОР ГЕОРГИЈЕВИЧ КАРАСЈОВ

3. II 1922 — 10. XI 1991

У МОСКВИ је тихо, у стану, 10. новембра 1991. године умро **ВИКТОР ГЕОРГИЈЕВИЧ КАРАСЈОВ**, професор Историјског факултета Московског државног универзитета (МГУ) и шеф Катедре за историју Јужних и Западних Словена. Достојанствено и храбро је подносио опаку болест. Претходног дана посетио га је његов велики пријатељ и сарадник В. В. Зелењин. Нијесу ни помишљали да ће то бити посљедњи састанак и разговор.

У посљедњем телефонском разговору, који смо имали 6. септембра 1991. године поред осталог, потиштеним гласом Виктор нам је рекао: „Нема више Совјетског Савеза!“ Распад и одлазак са историјске сцене највеће свјетске силе, макар се звала и Совјетски Савез, Карасјов је доживљавао с великом тугом и болом. Можда је за њега било боље што није доживио 21. децембар 1991. године, када је СССР престао да постоји — та по пространству највећа, по природним ресурсима најбогатија и војнички најмоћнија држава на свијету све до посљедње деценије ХХ вијека. Са великим жаљењем и забринутошћу доживљавао је Карасјов и трагедију југословенске државе и њених народа.

Виктор Георгијевич Карасјов припада славној генерацији професора и шефова Катедре за историју Јужних и Западних Словена на Историјском факултету МГУ. Оснивач и шеф Катедре (1939-1947) био је Србин, познати руски историчар и слависта Владимир Иванович Пичета (1878-1957). На Катедри су се не само школовали руски већ и поједини историчари из западних и јужних словенских држава (Чехословачке, Пољске, Бугарске, Југославије). В. Г. Карасјов је на тој Катедри био студент, постдипломац, докторант, професор и дугогодишњи шеф. Дипломски

рад и кандидатску дисертацију бранио је код познатог руског историчара и слависте шефа Катедре (1947-1961) Сергеја Александровича Никитина (1901-1979). Послије Никитина, шеф Катедре је био Иван Александрович Воранков (1961-1973), кога је наслиједио Виктор Георгијевич Карасјов (1973.).

У току 50-годишњег рада (1939-1989) на Катедри је одгајено преко 1000 специјалиста за историју словенских народа ван Русије (бившег Совјетског Савеза), од којих 88 кандидата (из историје Бугарске 26, Пољске 27, Чехословачке 16 и Југославије 19) и 25 доктора историјских наука.

Карасјов је рођен у селу Иљично, Дубненског рејона Калуђске области, 3. фебруара 1922. године. Од 1933. живио је у Москви. Након завршетка средње школе уписао се на Историјски факултет МГУ 1939. године. Као добровољац учествовао је у Великом отаџбинском рату Совјетског Савеза (1941-1945). Због болести, демобилисан је 1943. године. Током 1946. дипломирао је на Катедри за историју Јужних и Западних Словена Историјског факултета МГУ, од када и почиње његов научни рад.

Још као студент определијелио се за историју Југославије, и посебно Србије. Наслов његовог дипломског рада био је СПОЉНОПОЛИТИЧКИ ПОГЛЕДИ ИЛИЈЕ ГАРАШАНИНА.

Након завршетка факултета уписао се на постдипломске студије 1946. године, на истој Катедри, на југословенски отсек, код професора С. А. Никитина. Студије је завршио са одличним успјехом 1949. године. Када је избио сукоб између Комунистичке партије Совјетског Савеза и Комунистичке партије Југославије, односно њихових вођа 1948. године, сви постдипломци на Катедри су напустили југословенски отсек. Остао је сам па је 1951. године одбранио кандидатску дисертацију под насловом СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ (СОЦИЈАЛНО-ПОЛИТИЧКИ ПОГЛЕДИ).

На Катедри је Карасјов прво био предавач (1949), затим доцент (1958), па професор (1974). Докторирао је 1971. године на теми СРПСКИ ДЕМОКРАТА ЖИВОЈИН ЖУЈОВИЋ. ПУБЛИЦИСТИЧКИ РАД У РУСИЈИ 60-ТИХ ГОДИНА XIX ВИЈЕКА. Од 1973. године до смрти био је шеф Катедре.

Као стипендиста југословенске владе, 1961/62. године Карасјов је био на научноистраживачком раду у Југославији. Од тада па до јуна 1990. са рефератима је учествовао на конгресима и међународним скуповима југословенских историчара. Јуна 1990. учествовао је на међународном скупу Становништво словенског поријекла у Албанији, који је одржан у Цетињу. Заједно са В. В. Зеленином поднио је реферат СТАРА СРБИЈА И АЛБАНИЈА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВИЈЕКА У ЗАПИСИМА СПИРИДОНА ГОПЧЕВИЋА. На жалост, њихов реферат није објављен у истоименом Зборнику, због тога што се пошиљка изгубила на путу од Москве до Подгорице.

Велика је заслуга Карасјова за изучавање историје југословенских народа, посебно Србије и Црне Горе, на Московском универзитету. Он је одржао предавања из опште историје и историографије Југославије и специјалне курсеве из историје Србије, као: Историја друштвене мисли у Србији 60-70 година XIX вијека; Историја радничког и социјалдемократског покрета у Србији крајем XIX и почетком XX вијека; Историја Комунистичке партије Југославије 1919-1939. Водио је и посебне семинаре: Основне етапе Уставне историје Србије у првој половини XIX вијека; Руско-српске везе 60-70 година XIX вијека; Источна криза у другој половини 70-тих година XIX вијека и југословенски народи; Социјалистички покрет у Србији у другој половини XIX вијека; Стварање Југославије 1914—1921; Народноослободилачка борба у Словенији 1941-1945. и др. Поред осталог, водио је и просеминар — Националноослободилачки покрет Јужних Словена у XIX вијеку. Био је ментор ауторима дипломских радова, кандидатских и докторских дисертација. На Катедри је предавао и српски језик.

Код њега је стажирало и неколико историчара из Југославије (Р. Јовановић, Ј. Р. Бојовић, И. Дермаку, Р. Љушић, Р. Петровић, М. Радевић, М. Радусиновић, И. Тепић).

Поред осталог, Карасјов је један од аутора историје Јужних и Западних Словена; Историје Југославије (два тома), Зборника докумената о Западним и Јужним Словенима (три тома), Историографија историје Јужних и Западних Словена; затим књига: Историјари-слависти Московског универзитета 1939-1979; Из историје Универзитетске славистике у СССР-у; 50 година славистике на Московском универзитету; Питања историографије и историје заграничних словенских народа и др.

Поред педагошког и менторског рада, Карасјов је изучавао социјално-економски и развитак Јужних Словена у XIX вијеку; развитак напредне и револуционарне мисле у Србији, руско-јужнословенске везе у XIX вијеку и др.

Библиографија радова В. Г. Карасјова је обимна. Објавио је неколико књига и на стотине чланака у научним часописима, зборницима радова, у Великој совјетској енциклопедији (2. и 3. издање) и Совјетској историјској енциклопедији.

Заслуга Карасјова је велика и у организовању свесавезних конгреса совјетских историчара-слависта. Учествовао је и у међународним конгресима слависта. Био је и један од организатора научног скупа посвећеног 100-годишњици рођења оснивача Катедре Јужних и Западних Словена Пичете (1978). Био је члан редакција часописа „Советское славјановеденије“, „Вестник Московског Универзитета“ (серија историја).

В. Г. Карасјов има великих заслуга и као покретач публикација из руских архива о прошлости српског народа у

Југославији. Један је од покретача и чланова редакције Зборника докумената ОСЛОБОДИЛАЧКА БОРБА НАРОДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И РУСИЈА (Москва 1985).

Карасјов је више пута боравио у Југославији. Присно је сарађивао са југословенским историчарима, посебно са онима који су изучавали прошлост Црне Горе и Србије и њихове везе са Русијом. Био је члан Матице српске у Новом Саду.

Захваљујући свесрдној подршци Карасјова покренут је међународни дугорочни пројекат ЦРНОГОРСКО-РУСКИ ОДНОСИ 1711—1918. ГОДИНЕ, зборници грађе у више књига чији су носиоци институт Црне Горе у Подгорици и Институт славистике и балканистике Академије наука Совјетског Савеза (сада Русије) у Москви. Био је и члан Редакције. На жалост, није доживио објављивање ни прве књиге, која је објављена 1992. године.

Карасјов је сарађивао с Историским институтом Црне Горе. Сарађивао је и у ИСТОРИЈСКИМ ЗАПИСИМА. Имао је широк круг познаника и обишао је многа мјеста у Црној Гори. Одушевљавао се њеним љепотама. Истински ју је волио и са великом уживањем се односио према њеној прошлости.

Виктор Георгијевич Карасјов је имао многе људске врлине. Био је достојанствен и честит човјек, увијек спреман да помогне другоме. У личном животу био је скроман. Био је узоран супруг, добар родитељ и брат и њежни дједа. Био је до краја одан друговима и пријатељима. Био је велики патриота, али је волио људе свих раса, вјера и нација. Виктор Георгијевич имао је велику руску душу.

Јован Р. Бојовић